

III

(Valmistavat säädökset)

TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN

AK:N 130. TÄYSISTUNTO, 4.7.2018–5.7.2018

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Epäterveet kaupan käytännöt elintarvikeketjussa”

(2018/C 387/09)

Esittelijä:	Jacques BLANC (FR, EPP), La Canourguen kunnanjohtaja
Viiteasiakirja:	Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi epäterveistä kaupan käytännöistä yritysten välisissä suhteissa elintarvikeketjussa
	COM(2018) 173 final

I. MUUTOSEHDOTUKSET

Muutosehdotus 1

1 artikla

Komission ehdotus	AK:n muutosehdotus
<i>Kohde ja soveltamisala</i>	<i>Kohde ja soveltamisala</i>
1. Tässä direktiivissä vahvistetaan vähimmäisluettelo kielletyistä epäterveistä kaupan käytännöistä ostajien ja tavarantoimittajien välillä elintarvikeketjussa ja annetaan vähimmäissäännöt, jotka koskevat niiden täytäntöönpanon valvontaa ja järjestelyjä lainvalvontaviranomaisten välistä koordinaatiota varten. 2. Tätä direktiiviä sovelletaan tietyihin epäterveisiin kaupan käytäntöihin, joita esiintyy elintarvikkeiden kaupassa, kun myyjänä on tavarantoimittaja, joka on pieni ja keskiuuri yritys, ja ostaja on muu kuin pieni ja keskiuuri yritys. 3. Tätä direktiiviä sovelletaan hankintasopimuksiin, jotka on tehty 12 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun tämän direktiivin kansallisten täytäntöönpanosäännösten soveltamispäivän jälkeen.	1. Tässä direktiivissä vahvistetaan vähimmäisluettelo kielletyistä epäterveistä kaupan käytännöistä ostajien ja tavarantoimittajien välillä elintarvikeketjussa ja annetaan vähimmäissäännöt, jotka koskevat niiden täytäntöönpanon valvontaa ja järjestelyjä lainvalvontaviranomaisten välistä koordinaatiota varten. 2. Tätä direktiiviä sovelletaan epäterveisiin kaupan käytäntöihin, joita esiintyy elintarvikkeiden kaupassa, kun tavarantoimittaja myy tuotteita ostajalle, joka on muu kuin pieni tai keskiuuri yritys. 3. Tätä direktiiviä sovelletaan hankintasopimuksiin, jotka on tehty 12 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun tämän direktiivin kansallisten täytäntöönpanosäännösten soveltamispäivän jälkeen.

Perustelu

Direktiivin soveltamisalan rajaamisella olisi kielteisiä vaikutuksia suuriin osuuskuntiin ja tuottajaorganisaatioihin, jotka eivät täytä pk-yrityksen määritelmää, sillä niitä ei tällöin voisi suojata epäterveiltä kaupan käytännöiltä. On selvää, ettei kyseisillä tuottajaorganisaatioilla tai osuuskunnilla ole samanlaista neuvotteluvoimaa kuin ostajilla, jotka ovat keskittyneet toimitusketjun loppupäähän. Lisäksi tämä mahdollisuus olisi täysin eri linjoilla kuin komission pitkään jatkuneet ponnistelut tarjonnan keskittämiseksi yhteisen markkinajärjestelyn soveltamisen kautta, sillä se rankaisisi epäsuorasti niitä tuottajaorganisaatioita, jotka eivät täytä pk-yrityksen määritelmää. Epäterveiden kaupan käytäntöjen kieltäminen ei koskisi myöskään sellaisia jakelijan harjoittamia epäterveitä kaupan käytäntöjä, jotka kohdistuvat teolliseen tavarantoimittajaan eli esimerkiksi keski-suureen yritykseen, joka myy maatalousvaltaisia tuotteita. Tässä ei ole taloudellisesti mitään mieltä, kun otetaan huomioon, että heikoimmat lenkit tarvitsevat suojelua.

Muutosehdotus 2

2 artikla

Komission ehdotus	AK:n muutosehdotus
<i>Määritelmät</i>	<i>Määritelmät</i>
Tässä direktiivissä tarkoitetaan:	Tässä direktiivissä tarkoitetaan:
"ostajalla" luonnollista tai oikeushenkilöä, joka on sijoittautunut unioniin ja joka ostaa elintarvikkeita kaupankäynnin kautta. "Ostajalla" voidaan tarkoittaa myös tällaisten luonnollisten ja oikeushenkilöiden ryhmää; [– –]	a) "ostajalla" luonnollista tai oikeushenkilöä, joka ostaa elintarvikkeita kaupankäynnin kautta, sijoittautumispaikasta riippumatta . "Ostajalla" voidaan tarkoittaa myös tällaisten luonnollisten ja oikeushenkilöiden ryhmää;
	b) "epäterveellä kaupan käytännöllä" tilannetta, jossa kauppakumppanille asetetaan tai yritetään asettaa velvoitteita, jotka luovat epätasapainon osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille; [– –]

Perustelu

- a) Direktiivin tarkoituksena on myös estää ostotoiminnan siirtyminen muualle ilman että tähän sovelletaan mitään sääntöä. Olisikin johdonmukaista ottaa huomioon niin Euroopan unioniin kuin sen ulkopuolelle sijoittautuneet ostajat.
- b) Direktiivissä tulisi määritellä riittävän avoimen periaatteen pohjalta, mitä tarkoitetaan epäterveellä kaupan käytännöllä.

Muutosehdotus 3

3 artiklan 1 kohta

Komission ehdotus	AK:n muutosehdotus
<i>Epäterveiden kaupan käytäntöjen kieltäminen</i>	Epäterveiden kaupan käytäntöjen kieltäminen
1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että seuraavat kaupan käytännöt kielletään:	1) Jäsenvaltioiden on varmistettava, että ainakin seuraavat kaupan käytännöt kielletään:
a) ostaja maksaa tavarantoimittajalle pilaantuvista elintarvikkeista yli 30 kalenteripäivää sen jälkeen, kun se on saanut tavarantoimittajan laskun, tai yli 30 kalenteripäivää pilaantuvien elintarvikkeiden toimituspäivän jälkeen, sen mukaan kumpi näistä ajankohdista on myöhäisempi. Tällä kiellolla ei kuitenkaan rajoiteta seuraavien soveltamista:	a) ostaja maksaa tavarantoimittajalle elintarvikkeista yli 30 kalenteripäivää sen jälkeen, kun se on saanut tavarantoimittajan laskun, tai yli 30 kalenteripäivää elintarvikkeiden toimituspäivän jälkeen, sen mukaan kumpi näistä ajankohdista on myöhäisempi. Tällä kiellolla ei kuitenkaan rajoiteta seuraavien soveltamista:

Komission ehdotus	AK:n muutosehdotus
— maksuviivästysten seuraamukset ja oikeussuojakei-not, joista säädetään direktiivissä 2011/7/EU; — ostajan ja tavarantoimittajan mahdollisuus sopia arvonjakamislausekkeesta, jota tarkoitetaan Euroo-pan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 172 artiklan a alakohdassa. b) ostaja peruuttaa pilaantuvien elintarvikkeiden tilauksen niin lyhyellä varoitusajalla, että tavarantoimittajan ei voida kohtuudella odottaa löytävän muuta vaihtoehtoa näiden tuotteiden myyntiä tai käyttöä varten; c) ostaja muuttaa yksipuolisesti ja takautuvasti toimitus-sopimuksen ehtoja, jotka koskevat elintarvikkeiden toimituksen tai jakelun tiheyttä, ajankohtaa tai määrää, laatuvaatimuksia tai hintaa; d) tavarantoimittaja maksaa elintarvikkeiden hävikistä, joka aiheutuu ostajan tiloissa ja joka ei ole aiheutunut tavarantoimittajan laiminlyönnistä tai virheestä.	— maksuviivästysten seuraamukset ja oikeussuojakei-not, joista säädetään direktiivissä 2011/7/EU; — ostajan ja tavarantoimittajan mahdollisuus sopia arvonjakamislausekkeesta, jota tarkoitetaan Euroo-pan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 172 artiklan a alakohdassa; — <i>Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 157 artiklan mukaisesti hyväksytyjen toimialakohtaisten organisaatioiden tekemät sopimukset.</i> b) ostaja peruuttaa pilaantuvien elintarvikkeiden tilauksen niin lyhyellä varoitusajalla, että tavarantoimittajan ei voida kohtuudella odottaa löytävän muuta vaihtoehtoa näiden tuotteiden myyntiä tai käyttöä varten; c) ostaja muuttaa yksipuolisesti ja takautuvasti toimitus-sopimuksen ehtoja, jotka koskevat elintarvikkeiden toimituksen tai jakelun tiheyttä, ajankohtaa tai määrää, laatuvaatimuksia tai hintaa; d) tavarantoimittaja maksaa elintarvikkeiden hävikistä, joka aiheutuu ostajan tiloissa ja joka ei ole aiheutunut tavarantoimittajan laiminlyönnistä tai virheestä; e) <i>ostaja jälleenmyy tuotteen samassa kunnossa hinnalla, joka on alempi kuin tosiasiallinen ostohinta, verot ja kuljetuskustannukset mukaan luettuina;</i> f) <i>ostaja soveltaa tavarantoimittajan tuotantokustannuk-siin nähden kohtuuttoman alhaisia elintarvikkeiden ostohintoja;</i> g) <i>ostaja laskuttaa palvelusta, joka ei vastaa mitään tosiasiallisesti suoritettua palvelua tai jonka hinta on selvästi suhteeton verrattuna suoritetun palvelun arvoon;</i> h) <i>yksi sopimuspuoli asettaa sellaisia hinnan määräyty-misperusteita ja -tapoja, joiden seurauksena hinta ei ole määritelty eikä määriteltävissä.</i>

Perustelu

Epäterveet kaupan käytännöt koskevat ja haittaavat sekä pilaantuvien että muunlaisten elintarvikkeiden toimittajia. Direktiivin soveltamisalaa tulee siksi laajentaa.

Jäsenten yksimielisesti hyväksymissä toimialakohtaisissa sopimuksissa saatetaan sopia erilaisista säännöistä kuin direktiiviehdotuksessa etenkin maksuaikojen osalta.

e) On tarkoituksenmukaista kieltää tappiollinen jälleenmyynti, jotta pysäytetään arvon heikentäminen jokaisessa elintarvikeketjun lenkissä. Näin vältetään hintasotailmiö, jossa suuret jakelijat perivät tietyistä tuotteista – etenkin maataloustuotteista – ylisuuren marginaalin, jolla hyvitetään sisäänvetotuotteilla käytävä kamppailu.

- f) Vastaavasti tuottajille maksettava hinta ei saa olla liian alhainen suhteessa tuotantokustannuksiin. Ei voida hyväksyä, että viljelijät eivät pysty saamaan elantoaan ammatistaan ja joutuvat myymään tappiolla. Siksi on tärkeää, että rangaistaan ostajia, jotka ostavat tuotteita kohtuuttoman alhaisella hinnalla tai vaativat tavarantoimittajiaan ostamaan maatalousraaka-aineensa kohtuuttoman alhaisella hinnalla. Kohtuuttoman alhainen myyntihinta on määriteltävä tarkasti tuotannonalan ja alueen mukaan.
- g) Tavoitteena on kieltää sellaiset maksut, joille ei ole vastinetta tavarantoimittajalle suoritettujen palvelujen muodossa tai joka on suhteeton suoritettuun palveluun nähden. Tarkoituksena on erityisesti varmistaa, että maksu eurooppalaiselle yhteishankintayksikölle on aina perusteltu.
- h) Sopimuksessa mainitun hinnan tulee olla määriteltävissä tai määriteltä, eli osapuolten täytyy pystyä koko sopimuksen voimassaoloajan tietämään, mikä hinta tuotteesta maksetaan.

Muutosehdotus 4

3 artiklan 3 kohta

Komission ehdotus	AK:n muutosehdotus
Jos ostaja vaatii maksua 2 kohdan b, c ja d alakohdassa kuvatuissa tilanteissa, ostajan on tavarantoimittajan pyynnöstä toimitettava tavarantoimittajalle arvio maksuista yksikkökohtaisesti tai yhteensä, sen mukaan kumpi on asianmukainen, ja 2 kohdan b ja d alakohdassa kuvatuissa tilanteissa myös arvio kustannuksista ja tällaisen arvion perusta.	Jos ostaja vaatii suoritettuun palveluun suoraan liittyvää maksua 2 kohdan b, c ja d alakohdassa kuvatuissa tilanteissa, ostajan on toimitettava tavarantoimittajalle arvio maksuista yksikkökohtaisesti tai yhteensä, sen mukaan kumpi on asianmukainen, ja 2 kohdan b ja d alakohdassa kuvatuissa tilanteissa myös arvio kustannuksista ja tällaisen arvion perusta.

Perustelu

Tavarantoimittajilta pyydettyjen maksujen tulee olla tiukasti säänneltyjä ja aina perusteltuja.

II. POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

- katsoo, että maataloustuottajien tulojen markkinapohjaisia turvaamismekanismeja on vahvistettava merkittävästi maataloustuotteiden hintojen voimakkaasta ailahtelusta aiheutuvien haittavaikutusten vähentämiseksi, jotta voidaan säilyttää maatalous kaikilla alueilla, parantaa sen kilpailukykyä ja ylläpitää elinvoimaista maaseutuverkostoa.
- panee merkille, että maataloustuotteiden hintojen ailahtelu ja epäterveiden kaupan käytäntöjen torjunta elintarvikeketjussa ovat tiiviisti sidoksissa toisiinsa, sillä markkinoiden ailahtelu saa aikaan kamppailua voimasuhteista jaettaessa lisäarvoa tuotannonalojen sisällä. Tuottajat, joiden neuvotteluvoima on rajallinen muun muassa elintarvikeolisuuden ja erityisesti suurten jakeluketjujen keskittymiskohityksen vuoksi, jäävät neuvotteluissa usein alakynteen.
- kannattaa komission aloitetta antaa EU-tason säädös epäterveiden kaupan käytäntöjen torjumiseksi. Komitea on toivonut tätä hintojen ailahtelusta antamassaan lausunnossa, jossa kehoitettiin laatimaan erityiset EU-tason säännökset elintarvikkeiden hankintaketjussa esiintyvien hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen torjumiseksi, kuten Euroopan parlamentin 7. kesäkuuta 2016 antamassa päätöslauselmassa [2015/2065 (INI)] ehdotettiin. Tämän katsottiin olevan tarpeen, sillä sopimuksissa jaetaan riskit osittain muttei korjata perusuhteista osapuolten epätasa-arvoa. Lisäksi monopolien vastaiset säännökset eivät riitä torjumaan hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä ja maatalouden tuotannonaloilla tyypillisiä voimasuhde-eroja, ja eri tuotannonalojen toimijoiden itsesääntelymekanismit ovat usein tehottomia varmistamaan oikeudenmukaisen toiminnan markkinoilla muun muassa siksi, että tuottajat ja jalostajat eivät useinkaan uskalla tehdä valituksia markkinoilta pois sulkemisen pelossa. Euroopan unionin lainsäädäntö on siksi tarpeen kilpailun edellytysten yhdenmukaistamiseksi ja jotta eurooppalaisiin maataloustuottajiin ja kuluttajiin sovellettavat myynti- ja ostoehdot olisivat oikeudenmukaisia.
- katsoo, että tarkastelevana oleva ehdotus on hyvä lähtökohta mutta maataloustuottajien suojelemiseksi paremmin tarvitaan pidemmälle meneviä ratkaisuja. Maataloustuottajien tulot ovat tällä hetkellä alle 40 prosenttia keskipalkasta. Maataloustuotteen arvo jakautuu nykyisin seuraavasti: maataloustuottaja saa keskimäärin 21 prosenttia, jalostaja 28 prosenttia ja jakelija 51 prosenttia. Tarvitaan toimia, jotta voidaan varmistaa tasapainoisemmat kauppasuhteet ja nostaa kotitalouksien ruokamenoista maataloudelle palautuvaa arvoa, kuten vuoden 2020 jälkeistä YMP:tä käsittelevässä AK:n lausunnossa suositeltiin.

5. katsoo, että direktiiviehdotukseen tulisi sisällyttää epäterveiden kaupan käytäntöjen periaatteellinen kieltö, kuten vaikutustenarvioinnissa on suositeltu, jotta pystyttäisiin reagoimaan mahdollisiin tuleviin epäterveisiin käytäntöihin.
6. on samaa mieltä Euroopan komission kanssa siitä, että pk-yritykset ovat altteimpia hyvän kauppatavan vastaisille käytännöille, mutta katsoo silti tarpeelliseksi laajentaa ehdotuksen soveltamisalaa, jotta se kattaisi tavarantoimittajina toimivien pk-yritysten ja maataloustuottajien lisäksi kaikki elintarvikeketjun toimijat sijoittautumispaikasta riippumatta.
7. katsoo tarpeelliseksi ulottaa maksuviivästysten kieltö koskemaan myös muita kuin pilaantuvia tuotteita.
8. katsoo, että kiellettyjen epäterveiden käytäntöjen luetteloon tulisi lisätä tappiollinen jälleenmyynti ja että osto tuotantokustannuksia alemmalla hinnalla tulisi kieltää.
9. katsoo tarpeelliseksi kieltää sähköiset huutokaupat, jotka ovat syrjiviä tai joiden avoimuudessa on puutteita.
10. katsoo tarpeelliseksi täsmentää hinnan määrittelyperusteet ja -tavat, jotka on mainittava maataloustuottajien kanssa tehdyissä sopimuksissa, jotta nämä voivat milloin tahansa laskea odotettavissa olevan hinnan.
11. katsoo tarpeelliseksi täydentää kansallista valvontajärjestelmää eurooppalaisella mekanismilla, jolla varmistetaan, etteivät monikansalliset epäterveet kaupan käytännöt jää soveltamisalan ulkopuolelle, sekä ottaa tässä yhteydessä asianmukaisesti huomioon kansalliset olosuhteet, toimenpiteet ja parhaat käytänteet.
12. suositaa erityisesti maataloudessa ilmenevän yritysten kansainvälistymisprosessin valossa, että soveltamisalaan sisällytetään kauppatapahtumat, joissa tavarantoimittajan tai ostajan kotipaikka on EU:n ulkopuolella, jotta ei kannustettaisi pk-yrityksiä ostamaan EU:n ulkopuolelta ja voitaisiin suojella niitä EU:n yrityksiä, jotka myyvät ulkomaisille ostajille.
13. katsoo lisäksi, että direktiivi ei ole riittävä maataloustuottajien tilanteen parantamiseksi, ellei maataloustuottajien yleisiä toimintapuitteita muuteta.
14. katsoo tarpeelliseksi täydentää direktiiviä
 - a. tekemällä sopimuspohjaisesta toiminnasta houkuttelevaa tuottajille siten, että sopimuksissa veloitetaan vahvistamaan hinnat maataloustuotannon kustannukset huomioon ottaen
 - b. toteuttamalla täydentäviä toimenpiteitä hintojen avoimuuden parantamiseksi
 - c. torjumalla jakelun, maatalousperäisen elintarviketuotannon ja maataloustuotteiden toimittamisen liiallista keskittymistä
 - d. kehittämällä tasa-arvoisempia kansainvälisiä kauppasuhteita maatalousalalla, kuten vuoden 2020 jälkeistä YMP:tä käsittelevässä lausunnossa suositellaan.

Bryssel 4. heinäkuuta 2018.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Karl-Heinz LAMBERTZ